Интенсификасиа р'йа пешдабрына малhэбуна гёндитиейэ р'астэ

Пролетаред hэму мэлата, йэкhбh!

РЙА ТЭЗЭ

ОРГАНА КОММЭРК'ЭЗИЙА ПКЭ. СОВЕТА Т'ЭWРЭБЫЛhД У СОВЕТА МИНИСТРЕД Р'СС ЭРМЭНИСТАНЕ

«РЙА ЭЦЭЦ ОРЧЫ ХЭЧ ЧЕЛЫЙЫЛ ЭЦЭЦ ЭЦЭЦЫЛhЭ ЭЦЭЦ ЭРЧЫЛhЭ»

«РЙА ТАЗА» ОРГАН ЦК КПА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ АРМ ССР

№ 15 (1555) | *Пенщшэм, 20-е февралэ сала 1964-а* | Qимэт 2 капек

★ ★

ДЕЛЕГАСИА БУЛ'ГАРИАЕНЭ ПАРТИАЕ — Н'ЭКОМЭТЭ hАТЭ МОСКВАЕ

17—е февралэ бь т'эгалйкрына Комитеа Марк'эзиейэ ПКТ'С у Н'экомэта Советие делегасиа Р'еспублйка Булг'ариаейэ Шмаэ'тиейэ партиае—Н'экомэте бь сэрадана достиейэ р'эсми, бь сэркажанйка к'атьбе Комитеа Марк'эзиейэ партиа комунистиейэ Булг'ариаейэ пешьи, сэдре Совета Министрез Р'БЦ Тодор Живков hатэ Москвае.

Wэ ше р'эже к'атьбе Коммэрк'эзийа ПКТ'С пешьи, Сэдре Совета Министрез Т'Р'СС Н. С. Хрущов у делегасиа Р'БЦ партиае—Н'экомэте бь сэркажанйка к'атьбе Коммэрк'эзийа партиа комунистиейэ Булг'ариаейэ пешьи, сэдре Совета Министрез Р'БЦ Тодор Живков р'эсти hэв hатьи.

Коммэрк'эзийа ПКТ'С у Н'экомэта Т'Р'СС бона hйрмэта делегасиа Булг'ариаейэ партиае—Н'экомэта пан данйи.

Уэ ше йандайине, кь hъале дьломанне у достийа братиеда зарбаз бь, И. С. Хрущов у Тодор Живков к'асед достие з'аэгйбастьи.

ҚРАРА ПЛЕНУМА КМ ПКТ'С

„Дэрhэча интенсификасиа дэранина малhэбуна гёндитиеда сэр h'име бь фрэти хэбтандьна ахпе, пешдабырына авдане, механизасиакърына комплек'си у р'ък'ынкърына дэстанинед ёлм у щер'бандьна пеш бона зу зедэкърына дэранина hасьлэта малhэбуна гёндитие“

Пленума КМ ПКТ'С 15-е февралэ сала 1964—а бь йэкдэнги ррар ффбулькр „Дэрhэча „интенсификасиа малhэбуна гёндитиеда сэр h'име бь фрэти хэбтандьна ахпе, пешдабырына авдане, механизасиакърына комплек'си у р'ък'ынкърына дэстанинед ёлм у щер'бандьна пеш бона зу зедэкърына дэранина hасьлэта малhэбуна гёндитие“.

Пленума Комитеа Марк'эзиейэ ПКТ'С дьдэ к'ьше, ррареда те готье, wэки шмаэ'та советие бь сэрэкжанйка Партиа Комунистие програма чекърына комунистие, йа кэ ффр'эт'а ПКТ'С 22—а фэбулькрйэ, э'мрда бь ачьхи миасэр дькэ. Нава ше пэй ффр'эт'ер'а, мэшалед фэрз, кь семпед бь лэз пешдабрына экономйка жалет hатвэ миасэрьйне.

Партиа шэхэлбаинйка хwэда сэр wе иете буйэ у иhа жи сэр wе иетейэ. wэки бона чекырына махлуэтйка комунистие санайа wэде hйнайа зорр'а т'эвайи лазьма дэранина малhэбуна гёндитиейэ гэлэки пешдачуйи hэба.

Нава нан дэй салед пашьида бона бльыдкърына малhэбуна гёндитие хэбтандькэ мэзьи hатйэ кьрьне. Бь сайа ше йёке дэранина нан, пэмбэ, сьлэед шэкэр, гёлбэ-г'аиа, картола, h'ьнцар'е у пасьлэта малhэбуна гёндитиейэ майин эп'ёцайи зедэ буйэ.

Бь лэз пешдачуйина экономйка советие зедэбуна бналйлй, т'ьме бльыдбуна h'эле щмаэ'тйи материале. ррареда те к'ьшькърье, дhа гэлэк тьштед мэзьи т'эзэ жь дэранина малhэбуна гёндитие дьхwэзэ. Партиа шарэка маййи жи дьдэ к'ьше, wэки к'эмала дhа бльыдкърына малhэбуна гёндитие гэлэки мэзьи бона миасэркърына пьрданинед чекырына комунистие, бльыдкърына ррэщэ хбэтачйайи жийне. Wэки wэлетда хбрэк гэлэкбэ лазмэ зе пашwэхтйа нежинда дэранина нан, гошт, щир у hасьлэта майин дб щара у се щара бьдhэ зедэкърьне. h'эму мэщалед wэлате мэ, щмаэ'та советие бона, wэки ше пьрданина фэрз, пашдаехсти у wер'а т'эвайи нэhеса бь ачьхи бьгэдиньи.

Партиа чаwа пьрданинэкэ пашданаехсти ше йёке пешда дьк'ьшинэ, кб нава пан салед незикда дэранина нан бь пешь—h'эвт милиард п'утива зедэкьи. йане h'ата-ни сала 1970—и бэрэвькърына нанэ т'омари бьг'ьнибэ 14—16 милиард п'ути. Зедэкърына дэранина нан h'эсаб дьбэ h'име пешдабырына т'эмамййа малhэбуна гёндитие.

h'э'атани нйа мэ пьрданинна зедэкърына hасьлэта малhэбуна гёндитие бэре э'ьлы бь h'эсабе ффакърына мэзьи-лед чандьнйа дьдэдандэ. Эw р'ей а р'ает бу, чьмки хенжь ше йёке иле мэщала дэжлэтейэ майин т'ёнэбу, wэки дэранина нан нава wэ'дэки кьида бь щарэкеа бьда зедэкърье, wи чахи бона бь ффрэти к'имиакърына хwалибещдкърьне у пешдабырына ирйгасиае бь чапа лазьма мэщалед дэжлэтейэ материале т'ёнэбун. Ле нйа, гаа wалате советие дькарэ бона дэранина ахпа мдэ-ние, чекырына ирйгасиан у лазьмайе бь малhэбуна гёндитиейэ майин дайинед капиталиейэ мэзьи бащрэка, эм гэрэке пьрданина бь нан у hасьлэта майинна бехоффкырына р'эwаще wэлет бь р'йа бь щарэкеа бльыдкърына эк'йдайине. hэр алййа-ва интенсификасиа дэранина малhэбуна гёндитие сафйки.

Пьрданинна интенсификасиа малhэбуна гёндитие бь масштабед ффровед пьрдакътйки бона ее йёке дькарэ бе миасэркърьне. чьмки йна базэ колхоз у совхозайи материалие-техйкие бь щарэкеа hатйэ гёнастьне.

Ррареда те готье, wэки интенсификасиа — р'йа бльыдкърына малhэбуна гёндитиейэ сэркэкэ. р'йа пешдабырына фэwатед wейэ дэранинтйейэ h'имлйй. Бь интенсивни пешдабырына малhэбуне. бэре э'ьлы дьдэ к'ьше, жь hэр hектарэка wэлате дьа зэ'ф hасьлэте бьстиньи, йа дэда, сэр h'име механизасиае у к'имиакърьне дэранинтйа хбэте бьльыдкьи, хwэqимэтййа hасьлэте ньмэкьи, сэр йэжанйкэ hасьлэте хбэте у мэщала кем хэрщькь, ле гэлэки нан, гошт, щир у hасьлэта маййни бьстинь.

Ррареда hатйэ к'ьшькърье, wэки миасэркърына wан мэщала, ед кб сэба интенсификасиа дэранина малhэбуна гёндитие hатнэ к'ьшькърье, эwана гэрэке се р'еед сэрэкэр'а hэр'ьн: р'йа бь ффрэти к'имиакърына хwалибещдкърьне у h'эйwанэтхwойкърье; р'йа hэр тьнэри пешдабырына хwалибещдкърьна авдайи. р'йа р'ьк'ынкърына механизасиа комплек'сие

Ьланин-данина малhэбуна гёндитиейэ интенсивр'а эw йэк гредайэ, wэки готи нанэ дэранинеда дэстанинед ёлм, щер'бандьна пеш бь ффрэти бьдhэ р'ьк'ынкърье. Йа сэрэкэ эwа, wэки дэстанинед ёлме wэт'эне у wалатед дэрэкайэ hэра бащ, мег'оед хбэтайэ пеш бькьи мэ-г'оед чиед гёнд.

Пленума Комитеа Марк'эзиейэ ПКТ'С *ррар кьр:*

Дhа бь ла бльыдкърына малhэбуна гёндитие, эп'ёца зедэкърына бэрэвькърына нан у культуред майинэ т'омари-зедэкърына дэранина гошт, щир у hасьлэта h'эйwанэтэ майин бь р'йа бь ффрэти механэркърына програма интенсификасиа дэранинна малhэбуна гёндитие вэр hада жи h'эсабькь пьрданина партиае у щмаэ'тейэ hэра фэрз.

Пленуме бэгамйа хwэ да wан мэщал у плана, ед кб р'еспубликаед т'ффадие сэр h'име интенсификасиа дэранина малhэбуна гёндитиейэ ффэ бона зедэкърына дэранина нан, гошт, щир у hасьлэта майин hазьрьна, ед кб пьрданина hэра фэрз, бехоф дьхьи — сала 1970—да бэрэвькърына нанэ т'омари бьг'ьнибэ 14—16 милиард п'ути, дэранина гошт h'этэни 20—25 милион тоннайи, йа щир — h'этани 115—135 милион тоннаи.

Пленуме Коммэрк'эзиед Партиаед Комунистие, Советед министред р'еспубликаед т'ффадие, h'эму ффранед партиае, советие у малhэбуна гёндитие борщдькр, кб сэрэкэнне ль ме шэр'ьнне бькьи, йа кб тебькрьне бона э'сайи ффландьна планед к'ьшькъри.

Чьмки к'имиакърына малhэбуна гёндитие h'эсаб дь-ба мэщалэка интенсификасиа дэранина дэранина wейэ фэрз, Пленума КМ ПКТ'С, Совета Министред Т'Р'СС, Шеwра малhэбуна Т'Р'СС щмаэ'тие, плана Т'Р'СС Дэwлэте у комитеед wе алие hэра фэрз, Коммэрк'эзиед Партиаед Комунистие у Советед Министред р'еспубликаед Т'ффадие борщдар кьр, wэки мэщалед эглэнэкэ ирйгасиа бьа э'сайи ффландьна програма дэранинна ахпа мэдэние, к'имиакатед жэ'ре, йербиндед у мэщалед к'имиаейэ майина к'ьшькъри бона малhэбуна гёндитие.

Ррареда мэщал hатнэ к'ьшькърье бона бь к'ардари хэбтандьна ахпа мэдэние, к'ьлскърьна э'рде тьрш, wалетда газькърына чёлькъ-рына агрок'имиаейэ йэкшвети-у бса ви бь шэ'рэзати бехоффкърына hэвр'ьгэведана к'имиакърьнейэ р'аст у wэ-дода бещдкърьна хwалие хбэтандьна ахпа ирйгасие, бехоффкърына т'охwе hэри баш. дэрбэзкърына h'эму хэбатед малhэбуна гёндитие wэде hэри башда.

Пьрс дьнина пешийа ортаед нэh'иед хwалибещдкърьна авданейэ партиае, советие у малhэбуна гёндитие, wэки ффландьна планед дэранинна пэмбэ у культуред техйникейэ майинр'а т'эвайи, дэранина h'эбе нан — бьрьщ, гэньм, кукуруз у бса жи йа h'ьнцар'е, дэбре бона h'эйwанэте дошани лъ зонаед н'эр'е бажарада бь чапэкэ мэзьина бьдhэ зедэкъ-рье.

Пленуме да к'ьше, wэки wалетда хбэтэкэ мэзьи hатйэ кьрьне алие сильh'кърына малhэбуна гёндитие бь техника wэ'де иhава. Ле hэда ньергэк ч'ьдед дэранина малhэбуна гёндитиеда ррэщэ хбэта дэста гэлэкэ. Фермед h'эйwанэтхwойкърьнеда механизасиакърына хбэбте гэлэки пашда дьминэ. Дэрэнг йнин техника т'эзэ дьбьи. h'этани нйа колхоз у совхозда кемасиед мэзьи, кб алие хбэтандьна трактерда, комбайна у машинед малhэбуна гёндитиейэ майинда hэнэ, иhатьна hьлдане. Пленум h'эсаб дькэ, wэки сэйасотйа партиае дь дэрэща мехаизасиакърына малhэбуна гёндитиеда гоwти ажба, wэки трактерд дна зор—машиед hэнфро у п'ър'щерг'а. бльыдкърына зучуйина трактора у машиед малhэбуна гёндитие, сазькърына машиед универсал бь й'ард wэна бь сьрева бона бещдкърьнад hьнэк культура р'ьк'ынкьи.

Пленуме т'эшкилэтед h'эмщаб борщдар кьр, кб хбэата бона сазькърына техника т'эзэ сабэ малhэбуна гёндитие бь. h'эсабьлдана к'имиакърына дэранина малhэбуна гёндитие у пешдабырына ирйгасиае у мелиорасиае бьдhэ гёмрэh'кърьне, пешданина бькьи бона зедэкърына зорaед машиечекырына трактора, автомобиля у машиначекърына малhэбуна гёндитие бь ее чапе, ед кб лазьмьи бона к'ёткърына механизасиакърына дэранинна к'ьлед малhэбуна гёндитиейэ h'имлйй комплек'си.

Ррареда те к'ьшькърье, wэки курса кб партиае бона интенсификасиа малhэбуна гёндитие данийэ пешйа хwэ готи пешдабырына h'эйwанэтхwойкърьнейэ гёмрэh'бехофкэ. Qэwлед бь интенсиви пешдабырына h'эйwанэтхwойкърьнейэ ррэщэ дэранина гошт, щир, h'ека, hрие у hасьлэта майин бар сэд hектарае хwэлиеба

(Пэдйатьн р'уе 2-а)

QРАРА ПЛЕНУМА КМ ПКТ'С

„ДӘРҺӘQА ИНТЕНСИФИКАСИА ДӘРАНИНА МАЛҺӘБУНА ГӦНДИТИЕДА СӘР Һ'ИМЕ БЬ ФРӘТИ ХӘБТАНДЬНА АХПЕ, ПЕШДАБЬРЬНА АВДАНЕ, МЕХАНИЗАСИАКЬРЬНА КОМПЬЛЕК'СИ У РЬК'ЬНКЬРЬНА ДӘСТАНИНЕД ӦЛМ У ЩЕР'БАНДЬНА ПЕШ БОНА ЗУ ЗЕДӘКЬРЬНА ДӘРАНИНА ҺАСЬЛӘТА МАЛҺӘБУНА ГӦНДИТИЕ".

(Дәстпебун р'уе 1-е)

h'әсаб дьбә р'азикьрьна h'әйwанәт бь дәбра п'ьр'щур'ә у п'ьр'qимәтва. Гӧhдарийа сәрәкә готи бьднә сәр бьлә'тбуна h'әбе нани бона дәбре, силосе у дәбра майин.

Пьрсданина фәрз дь дәрәща интенсификасиа h'әйwанәтхwәйкьрьнеда готи әw бә, кӧ hасьлдарийа h'әйwанәт у тәйрәда бь hәр тәhәри бьднә зедәкьрьне, бәр дәбра хәрщкьри у хәбата кьрива дhа зә'ф hасьләте бьстиньн. Ван салед незикда лазьмә фермед h'әйwанәтхwәйкьрьнеда специализасиае миасәр бькьн у wана фрә бькьн, йа кӧ we мәщале бьдә, wәки механизасиае бь фрәти бьднә хәбате, дәранинтийа хәбате бльнд кьн у хwәqимәтийа дәранине ньмьзкьн. Бәре ә'wльн we хәбате лазьмә нава тәйрәдәхwәйкьрьнеда миасәркьн.

Qрара Пленума КМ ПКТ'С—да пьрсданинед ӧлм у практика малhәбуна гӧндитие hатьнә к'ьвшкьрьне, мәщал hатьнә сазкьрьне бона бь h'имва п'аккьрьна hазьркьрьна кадред малhәбуна гӧндитиейә п'ешәкзан, алие сәрәкваникьрьна колхоз у совхозада пьрсданинед органед партиае у малhәбуна гӧндитие hатьнә к'ьвшкьрьне, wәки qәwлед. нhада, wәхта гӧhдарийа h'имли дьдьнә сәр миасәркьрьна пьрсед бь интенсиви пешдабьрьна малhәбуна гӧндитиещики мәзьн дьгhижә хәбата т'әшкилдарие, йа кӧ те кьрьне алие рьк'ьнкьрьна дәстанинед ӧлм у щер'бандьна пеш нава дәранинеда. Лазьмә дәрбази щур'е пропаганда дhа h'ӧкӧмдар, актив у h'ӧщумкьрьне бьн, рьк'ьнкьрьна wи тьште т'әзә у пеш бьн, чь кӧ ӧлм дайә, нава практикаеда hатйә избаткьрьне, wәки әw чь кӧ шӧхӧлда пешә нава дәранинеда бе рьк'ьнкьрьне.

Qрареда те к'ьвшкьрьне, wәки пьрсданинәкә органед партиае, советие у малhәбуна гӧндитиейә лапә әгләнәкьри h'әсаб дьбә бльндкьрьна экономика колхоз у совхозед пашдамайи. Пленума КМ бь т'әмами у к'ӧтаси бәгәмийа хwә да мәщалед, кӧ бона алик'арие бьднә колхозед пашдамайи сәба бьльндкьрьна экономика wан у ӧса жи дәрбазкьрьна система пенсиае бона бехофкьрьна колхозвана, ед кӧ Сәдртийа КМ ПКТ'С к'ьвшкьрийә у hәвале Н. С. Хрущчов к'елма хwәда готйә.

We шунда qрареда те к'ьвшкьрьне, wәки h'әwас-к'арийа материалие— мәщала зедәкьрьна дәранина hасьләта малhәбуна гӧндитиейә фәрзә. Органед партиае, советие т'фаqед п'ешәквание у малhәбуна гӧндитие борщдарьн щер'бандьна колхоз у совхозед пеш алие дәрбазкьрьна hәqйаткьрьна хәбатейә прогресивда бь фрәти бәлакьн, бь фрәти hәqйаткьрьна хәбата колхозванайә зедә рьк'ьнкьн.

Мәщал hатьнә к'ьвшкьрьне алие п'аккьрьна шӧхӧле планкьрьн у специализасиакьрьна дәранина hасьләта малhәбуна гӧндитие, фрәкьрьна зорайа бона бещәркьрьна qнйате малhәбуна гӧндитие.

П'ара qрарейә к'ӧтасиеда те готьне:

Пленума КМ ПКТ'С дьдә к'ьвше, wәки дhа ләзкьрьна пешдабьрьна малhәбуна гӧндитие h'әсаб дьбә пешә'нийа чекьрьна комунистиейә дәрбдар, шӧхӧле т'әмамийа партиае, т'әмамийа щмаә'те. Интенсификасиа дәранина малhәбуна гӧндитие we бьбә гавәкә мәзьн сәр р'йа сазкьрьна база комунизмейә материалие — техникие. амәнәте фәрз бона миасәркьрьна Програма партиае, йа кӧ Qӧр'лт'а ПКТ'С 22-а qәбул кьрйә. (ТАСС)

ЛЬ КОММӘРК'ӘЗИИА ПАРТИА КОМУНИСТИЕЙӘ ӘРМӘНИСТАНЕ

БОНА ЗЕДӘКЬРЬНА ДӘРАНИНА ҺАСЬЛӘТА МАЛҺӘБУНА ГӦНДИТИЕ ЛӘЩЕ ФЬРӘКЬН

Сәдртийа Коммәрк'әзийа Партиа Комунистиейә Әрмәнистане дьдә к'ьвше, wәки инисиатива колхозван у колхозванед жьн, п'алә у п'алед жьнә совхоза, п'ешәкзанед малhәбуна гӧндитие, хәбатчиед сәнайейә wәт'әнh'ьзие алие бещәркьрьна qнйатед малhәбуна гӧндитие у чекьрьне йа п'арwәлате Кьраснодаре жь алие h'әму хәбатчиед малhәбуна р'еспубликаейә гӧндитиеда бь дьл hатә бәгәмкьрьне у we к'омәке бьдә бь ачьхи qәдандьна wан пьрсданина, ед кӧ Пленумед КМ ПКТ'С декабре у феврале дәрhәqа дhа пешдабьрьна малhәбуна гӧндитиеда, зедәкьрьна дәранин у зәг'ирәкьрьна нан, гошт, шир, трийа, т'туне, п'ьнщар'е. картола у hасьләта малhәбуна гӧндитиейә майинда пешда к'ьшандьнә.

Сәдртийа КМ ПК Әрмәнистане спартә комитеед дәранинейә гӧндайә партиае, сәрwертиед дәранине, т'әшкиләтед т'фаqед п'ешәквание у комсомола, т'әшкиләтед колхоза у совхозайә партиаейә әwльни. кӧ газийа краснодарийа щватед партиае. комсомола, колхоз у совхозайә т'омәрида ә'нә'нәкьн у инисиатива wанә wәт'әнh'ьзие бь фрәти хwәйкьн, бона зедәкьрьна дәранин у зәг'ирәкьрьна hасьләта малhәбуна гӧндитие ләще фрәкьн.

Лазьмә алие т'амкьрьна структура чандьнийада. бь к'ардари хәбтандьна ә'рде авдане. ахпа мәдәние, к'имикатед жә'ре у hербисидада. механизасиакьрьна просесед хәбата дәштбещәркьрьне у h'әйwанәтхwәйкьрьнеда мәщалед конкрет бьә'фриньн. Пьрсе данине — гӧhдарийа мәхсус бьднә сәр рьк'ьнкьрьна дәстанинед ӧлм у щер'бандьна пеш нава дәранинеда. сәр бь т'әшкилдарщ дәрбазкьрьна хәбата хwәйкьрьна h'әйwанәтә зьвстане, бь hәр тәhәри т'вдарәкдитьна хәбата чандьнийа малhәбуна гӧндитие.

Коммәрк'әзийа Партиа Комунистиейә Әрмәнистане гӧманә, wәки колхозван, п'алед совхоза, п'ешәкзанед малhәбуна гӧндитие, h'әму хәбатчиед р'еспубликае we инисиатива кубанийа бь дьл хwәйкьн, шәр'к'арие фрә бькьн бона бь т'әмами хәбтандьна р'езерв у мәщалед hәр колхоз у совхозәке, we мәщала сазкьн бона бехофкьрьна интенсификасиа малhәбуна гӧндитие у дhа зедәкьрьна дәранин у зәг'ирәкьрьна hасьләта малhәбуна гӧндитие.

Р'ЙА БЬЛӘ'ТБУНЕ

Qрара Пленума Коммәрк'әзийа ПКТ'С феврале чаwа нава h'әму хәбатчиед р'еспубликаейә гӧндда, ӧса жи нава хәбатчиед колхоза гӧнде Бәр'ожда (сәрwертийа Һоктемберйанейә дәранине) к'әла хәбатейә т'әзә пешда анийә. Колхозван у механизатор qәwата хwә наhевшиньн, wәки т'вдарәке чандьнийа бhаре р'ьнд бьбиньн.

Вьра ахпа щи дьгӧhезнә нава зәвийа. т'охьм т'әмьз дькьн. Механизатора иди дӧ трактор. кӧтан у hащәтед малhәбуна гӧндитиейә майин т'әзәкьрьнә. Хәбатчиед дәште хwә р'йа бьлә'тбуна дәранина hасьләта малhәбуна гӧндитие гьртьнә у qрар кьрьнә. wәки исал жь културед малhәбуна гӧндитие әк'не бльнд бьстиньн.

h'әйwанәтхwәйкьред колхозе жи qрар кьрьнә, wәки исал дәранина hасьләта h'әйwанәт бь чапәкә мәзьнва бьднә зедәкьрьне. Ч'еләкдошед колхозейә дәстә'мәл соз данә, wәки исал жь hәр ч'еләкәке 1.750 кг шир бьстиньн.

Шьванед колхозе Һайказе Озман, Ширьне Әфәнди, Шәкрое Аh'мәд р'ьнд мqатие кәрие пез дькьн. у борщ hьлданә сәр хwә. wәки исал бьгhижнә дәстанинед дhа мәзьн.

Араме Чачан

ШАНДЬННӘМА Н. С. ХРУШЧОВ ПРЕЗИДЕНТЕ Р'ЕСПУБЛИКА ИРАQЕР'А

Сәдре Совета Министред Т'Р'СС Н. С. Хрушчов шандьннәмә президенте р'еспубликa Ираqе маршал Ә'бдьл Сәлйам Мәh'мәд Арфр'а шанд. Шандьннәмеда те готьне, wәки hӧ'кӧмәт у щмаә'тед Т'фаqа Советие бә'са дәрhәqа дәстанина qайилбуна дәрhәqа сәкьнадьна шәр'е бракӧжиейи мqабьли к'ӧрда Ираqеда, ед кӧ нhа мәщале дьстиньн, wәки бь р'йа пешдачуйинева хьйалед хwә миасәркьн, бь дьлбарикә мәзьнва qәбулкьрьн. К'әмала we акта дәwләте, Н. С. Хрушчов дьдә к'ьвше, бона мәh'кәмкьрьна ә'длайе ль Р'оhьлата Незикда галәк мәзьнә.

Н. С. Хрушчов гӧмана хwә диhар дькә, wәки мәh'кәмкьрьна hәләqәтиед братие орт'а ә'рәба у к'ӧрдада we бь h'әсабhьлдана хьйалед щмаә'та к'ӧрда у р'азикьрьна wанә лайиqва гьредайибә.

(ТАСС)

Qрара Пленума КМ ПКТ'С феврале нава хәбатчиед колхоза гӧнде Ерасхаhунеда (сәрwертийа Һоктемберйанейә дәранине) к'әла хәбатейә т'әзә пешда анийә. Механизаторед колхозе ләща сосиалистие фрә кьрьнә у борщ hьлданә сәр хwә, wәки т'әзәкьрьна техникае нава wә'дәки кьнда к'ӧта бькьн.

ШЬКЛДА: h'әсәне Щьмшит матор'а тракторе т'әзә дькә.

Фото йа А. ЩРАГ'АСПАНИАН

БЬ ҺӦ'БА Т'ӘЗӘ, БЬ ТЕМПЕД МӘЗЬН

Ван р'ожа колхозванед гӧнде Арак'се (сәрwертийа Эщмиазинейә дәранине) бь h'ӧб у h'ьзкьрьнәкә мәзьнва насийа хwә дьдьнә материалед Пленума Коммәрк'әзийа ПКТ'С феврале у бәгәмикә мәзьн дьдьнә qраред we. Р'ӧh'дарбуйи бь qраред пленумейә аqьлбәндва әwана т'ӧ qәwат у сәh'әта хwә наhевшиньн бона миасәркьрьна wан qрара.

Чаwа хәбатчиед дәште, ӧса жи ед ферма борщдариед сосиалистиейә т'әзә hьлданә сәр хwә. кӧ сала h'әвтсалиейә шәшада дhа зә'ф hасьләта малhәбуна гӧндитие бьдьнә wәлет.

К'атьбе т'әшкиләта гӧндә комсомола Фәтое Ә'ли бона hектара дәwләмәнд бригада щаhьла т'әшкилкьрийә у борщ hьлдайә сәрхwә,. кӧ исал бәр hәр hектарәке 750-800 сентнер масса кукурузә шин бьстинә у wә'дәда дәбре жь дәште бьгӧhезә колхозе. Wәхте ә'нә'нәкьрьна qрара пленуме дәштбещәркьра борщ hьлданә сәр хwә кӧ жь hәр hектарәке 32 сентнер пәмбӧ, 24,5 сентнер h'әбнан, 120 сентнер три, 450-500 сентнер културед п'ьнщар'бостание бьстиньн. Ле ч'еләкдоша соз-да, кӧ ширдайина hәр ч'еләкәке бьгhийньнә 2.800 килограми.

Бона qәдандьна ван борщдарийа колхозван у механизаторед Арак'се гӧмрәh дәстбь т'вдарәкдитна хәбата бhаре кьрьнә. Иди 3.700 тонна ахпа щи гӧhастьнә дәште. Эп'ещә ахпа мәдәние дәстхьстьнә.

Механизатора п'ьр'анийа машинед малhәбуна гӧндитие т'әзәкьрьнә, wана борщ hьлдайә сәр хwә. wәки h'әта ни 28-е феврале т'әзәкьрьна h'әму машинед малhәбуна гӧндитие к'ӧтакьн. Колхозе ӧса жи wә'дәда тохьм дәстхьстийә. әw башqәкьрйә. т'әмьзкьрийә у гиhандийә кондисиа дәwләте.

Арак'ванийа темпед хәбатейә мәзьн hьлданә.

Мәме Сиабәнд

БЬ QӘWАТА ДӦБАРӘ

Ван р'ожа колхоза гӧнде Арбат'еда (сәрwертийа Эщмиазинейә дәранине) хәбат дhа гӧмрәh' пешда дьчә. Колхозван бь qрара Пленума Коммәрк'әзийа ПКТ'С февралева р'ӧh'дарбуйи бь qәwата дӧбарәва дьхәбьтьн, wәки әмәке хwә бькнә нава шӧхӧле миасәркьрьна пьрсданина партиае дәрhәqа интенсификасиа малhәбуна гӧндитиеда.

Бона we йәке жи әwана гӧhдарийа мәзьн дьдьнә сәр ахпкьрьна чандьнийа. Иди колхозвана 60 тонна ахпа мәдәни кьрьнә к'иләра колхозе у 300 тонна ахпа щи гӧhастьнә дәштед колхозе.

Колхозванед Арбат'е бь hәр тәhәри т'ьвдарәке чандьнийа бhаре дьбиньн у дьщә'диньн бь тәшкилдари дәстбь we хәбате бькьн.

Щәмале Щәлил

ШВАТЕД Ӈ'ӘСАБДАИИН — БЖАРТЬНА КОЛХОЗЕД Ӏ'РЕСПУБЛИКАЕДА

Бь ачьхийава ӈеса нәбын, т'әрбийәтдарие

МӘҺ'КӘМКЬН

Чәнд р'ож пешда авайе хлуба Чобаимазеда (ль сәрчертйа Апаранейа дәранине) т'ьжи мәрьв бун. Әи колхозьнаеда гөндбун, ко Ӈатьбуйе швата хәвәй т'омәри. Жәки хәбата сәрчертйа колхозейа салаже сәрчертйе т'омәрикьи, дәстанинед хәвә бьдна к'ьеше, дарӈәда кемасийала хәбәрдьн у мәшалед конкрет сазьки бона ӀьӀәнина ӈуан. Дәрӈәда хәбата сәрчертйа колхозейа салаӈеда сәдре сәрчертйе Т'емуре Бәдо даклада Ӈ'әсабдаийне да. Сәрчертйа колхозе, т'әшкилата партиезейа э'ьлынр'а т'әвайи қәҳата т'әмәмийа колхозьнаеда мобилизасиа кьр, система Ӈәйатқьрына зеда дйа да р'ьк'ьикрьбье у колхоз сала 1963-а ғйиштә дәстанинед бәрбьу э'әӈ. Ьмбәри салед дәрбазейби дәранина ӈасьӀата малйәӈуа гөндитне э'ешаеш Ӈатйә зедәкрьпне, колхоз бе т'әшкилдарин у малйәӈуи маӈ'кәм буйә, бь сайа к'ижане к'ара колхозьнаеда э'ешаеш зеда буйә.

Ӈәньһер'и қәмлед ӈәwае сала пар хьраб бун, ле бь сайа хәбата т'әшкилдарие колхозе Ӏьмбәри сала 1962 —а 500 сентнер ӈан зедә стәнд.

Дь дәрәша Ӈ'әйwанәтхwәйкьрьнеда әи ачьхиед колхозе ӈанә. Чәwа плана сәре Ӈ'әйwанәте гьр, ӧса әи йа Ӈ'әйwанәте ьур зедә Ӈатйә қәдандые, бь Ӈ'асабе орт'ә пар жь Ӈар ч'еләкәе 1.517 килограм шир Ӈатә стәндье у дәwса 681 сентнери колхозе 728 сентнер шир, дәwса 127 сентнер гоште бь пълане к'ьашкьри 143 сентнер гошт Ӈатә стәндье. Әве йәке мәшад да, wәки колхозе плана шир, гошт, кӧ дьфьроша дәwлате, бь ачьхи қәданид. Сала пар дәwса 400 тонна гиһа колхозьна 550 тонна гиһа колхозьна, галәк силос у дәбра майин данә сәр Ӈәв. Нава салакеда к'ара колхозейә п'әрәти бь 5.200 манатива зеда бу. Колхозьнаеда ясал бәр Ӈәр р'ож хәбатәка хwәва 3 кг нан, п'әро ӀьӀасьӀата майин стәндьи.

Ыбата Ӈ'әсабдаийне ӧса жи да к'ьеша, wәки нава хәбата сәрчертйа колхозеда Ӈала эп'ещә кемаси Ӈәнә. Мәшад ӀьӀәзерьед колхозе Ӈала бь Ӈ'әмәми наенә хәбтандье, бәр Ӈар 100 Ӈектәре хwәлиеда 68 сәри Ӈ'әйwанәте гьр у 131 сәри паз те хwәйкьрьне к'ижан жь салоф сәрчертйейа орт'ә ьһмзьтьра.

Сәрчере ферма пез у ч'елаке Ӏ'әщие Хӧдо хәбәрдана хwәда гот, wәки р'асто, ьһмбәри салед бәре. Ӈала Ӈ'әвтсалиеһ пенщада мә дьна Ӈалә ӀьӀасьӀата Ӈ'әйwанәт стәнд, ле гәраке бе готьне. wәки дәранина ӀьӀасьӀате колхоза мада ьһмза, бона Ӈ'әйwанәтхwәйкьрьнеда ӀьӀәзерьед колхоза мада ьһмза, ле әм wийа бь р'асионали надһә хәбате. Хенжь ве йәке әм Ӈала кемасийа таwла у гома әи дьк'ьшиньи. Сәрчертйа колхозейа Ӈ'әзәбьлә жарти готи гөндарйа хwәбьдә сәр пьсте п'аккьрьна гом у т'әwла.

Колхозьнаи Урьсе Ӈ'әдо, Оиик Басмайиан, Мирое К'очо у ед майин дәрһәда Ӈ'әрбийәтдарийа хәбатеда хәбәрдан. Әwана гот, wәки колхозеда, Ӈала Ӈ'әрбийәтдарийа хәбәте сәр дәрәща ьһмза. Әь 127 колхозьнаеда 30 мәрьва минимума Ӈ'әwхәбатәка борщьи наӈәдандьнә.

Механизатор Мдуре Хамо хәбәрдана хwәда дәрһәда wе ьырседа хәбәрда, wәки сәрчертйа колхозе кем гөһ дайа сәр wе йәке, кӧ маширед малһәуйна гөндитне бь п'ared Ӈапасва бенә р'азикьрьне, р'ye we йәкеда щарна, wәхте хәбата дөштейа Ӈапә гӧмрәһ машинә шәрпәзә дьбьи. Комбайна колхозе, кӧ иди зуда кәви буйә. әә гьрафт дьхәбәтә у бәwарьбьи 35—40 салофе нан т'ови қасле бәрдьдә.

Швате пьрс дани, wәки әw завиед кӧ wә'дәки ьһатьна'чандье, ле иһа буна хам, р'акьи у бьчиньи. Әw йәке ве мәшале бьдә, wәки дәранина нан колхозеда әп'ещәйи бьдиә зедәкрьпне.

Готи сәрчертйа колхозе ьырһада әһа Ӈаләки гөндарйа хwәа бьдә сәр қәйтакрьна чандьниһа бь ахпа мәдәни у йа ӀьӀи, чьмки ахпа мәдәни у органие Ӈ'әсаб дьбьи Ӈ'имезедәкрьпна дәранина нан.

Пленума КМ ПКТ'с ферале бона пешдәкрьпна малһәуйна гөндитне програма мазьи к'ьашкьр у әw програма Ӈәрәке бьбә Ӈ'ениша хәбата колхоза Чобаимазе.

Швата Ӈ'әсабдаийн-бжартьне бона ьһлдана кемасийа мәшалед Ӈ'әмшад да к'ьвше у сәрчертйа колхозейа Ӈ'әзә бжарт.

Мәмлие Хамо
Уйане Р'ешид

АРТИСТЕ МӘШУР

(Бона 70—салйа буйина Ваг'әрш Ваг'әршйан)

Ьра т'ьме шькле артисте Т'Р'СС щмә'тне Ваг'әрш Ваг'әршйан дьле Ӈар мәрикида ған бьмина! Шӧхӧле, кӧ әwи кьрйә, т'ӧ щара ӀьӀе бирқьрьне.

Ваг'әрш Ваг'әршйан бона пешдәчуйина культура әрмәнийа хӧбатәка п'ьр' мәшур кьрйә. К'е кӧ листка Ваг'әрш Ваг'әршйан т'әмашкьрйә, т'ӧ щара жь бираwи нача, кӧ артисте мәшур чаwа бь р'ӧй' у щан дьлист, Ӈар р'ӧлаwа, кӧ әwи дьқәндад, тә т'ьре әмрад дьқәwьмә.

Ваг'әршйан бь листька хwәйа мәрифат у wер'ӧанда хwәйа н'р'салава искуства әрмәнийа театрие дәwлмәид кьр у дьк'әwа наеа щерка артистед әрмәнийә навьдинг — Адамйан, Абелйан, Сирайчуз. Чишкьнйан у галәкед майин.

Ваг'әршйан хwәйе талантта мазьйбу, бь мәрифатйа Ӈар листкаке хwәва әwи галәки Ӈ'ӧкӧми сар т'әмашәчийа дьқьр. Wәхте листка хwә, әгәр әw бьтрьйа у бь к'ьwтьрьйа, әгәр шабуйа у бь к'ьwтьрйа, т'әмашәчи әw wи р'а дьк'әwтьрьи у дьк'әнйан, а әв бу қәwата искуства артисте мәшур!

Ӈ'ӧкӧмәта Советие р'ека тәзәйа нәбинайи бона искуствае вәкьр Ваг'әрш Ваг'әршйан жь wан мәрьва бу, е кӧ р'аст у бь ма'рифати әи искуства дьда хәбате у қӧлхуи щмә'те дькьр. Әwи галәк у галәк р'ӧлед чәтьи қәдандьнә у т'ьме жи бь сәрфийан дәрк'әтийә. К'е пиеса "Маърьве бь т'ьвьи" надиттйә у жь р'ола Ленииә, кӧ Ваг'әрш Ваг'әршйан дьдәдандә Ӈ'әжмәк'ар нәмайа! Галәк у галәк артисте әрмәнийа щер'ьандьнә, кӧ р'ола Ленин бь ифусдарийа мазьина бьдәдиниһ, ле Ӈ'атаи нйа т'ӧ кәсир'а әw йәке ӧса дьһәа нәһатйа, чаwа кӧ Ваг'әрш Ваг'әршйанр'ә льһәк Ӈатйә. Wәхте В. Ваг'әршан бь р'ола Ленинва пешда дьһат, т'әмашәчийа т'ьре пешик әре пролетариатейи мазьи хут бар wан сәкьиийә у wан бона р'ожа сьбейе нур р'ӧһ'дар дьқә.

Ваг'әрш Ваг'әршйан бь мә'рифата артистейә нәбинаиwа пиеса „Егор Булиwов у ед майин", „Рёвизор „Бона һӧрмәте". галәк у галәк пиесед майинда дьлист.

Дь пиеса „Егор Булиwов у ед майинда" әwи р'ола Булиwов дьқәданд.

Қьлафате Булиwов, кӧ Ваг'әрш Ваг'әршйан сазькрйә, Ӈәмамийа искуства советиейә театриер'ә һӧрмәте тиһә. Пиеса „Р'евизор"—да әwи р'ола Хлестаков дьқәданд. Бь wе р'оле әwи нава искуства әрмәнийа р'ека т'әзә вәкьр.

Ле чьқас у чьқас бь ьһд wи р'ола Сурен — мерхасе пиеса Ширванзадейә „Бона һӧрмәте" дьқәданд! Ӏ'ьтәни иһа әи интонасиа дәнге wи бәр тӧе мьнә, листька wийә чаwлиға р'ьнд бар ч'ә'ье мьнә.

Бале. Ваг'әрш Ваг'әршйан галәк у галәк р'ола чәтьи қәдандьнә у к'ижан р'ӧл әи дьқәданд, т'ьме жь алие т'әмашәчийа бь һӧб у ьһзькрьнйа мазьина дьһатә қәбулькрьне. Нава чьл саед хwәйе артистиеда әwи қьлафатйа өса сазькрьнә. кӧ т'ӧ артистәки әрмәнийа Ӈ'әтани иһа сазиәкрйә. Һәр р'ола кӧ әwи дьқәданд йәк жь йәке четьр у бәштьрбу.

Ваг'әрш Ваг'әршйан бь искуства хwәйа бьләдна нав у дангәки мазьин жь кӧ т'ье Әрмәнистанеда, ле бса т'әфаqа Советие у ьһ'ьдуе. ле wе дәр дазанькрйә. Әwи нава шӧхӧланеда театриейә э'йанда цие хwәйи һӧрмәтли ғьртйә.

Шӧхӧле Ваг'әрш Ваг'әршйани мазьи дь дәрәща пешдәчуйина искуства әрмәнийа театриеда т'ӧ щара бира мә нача у чаwа әw шӧхӧла, ӧса әи қәдандьна р'олед wи ле дьле Һәр искуствазнаәк т'әмашәчикида бьминә.

Авет Аветисйан
артисте Т'Р'СС щмә'тне

Бь Жә'әбдайин — Бжартьна колхозед Ӏ'республикаеда

Мәһ'кәмкьн

Wә'де мәда мәрьв Ӈһа гәтьки дьһ Ӏ'ьһӧмдре т'ӧбиәте. Әw к'ата к'урайа атом у мозила э'ще э'зминэ бе саробьи, космосе т'аслиди хwә дьһ, ӀьӀибуйә. кӧ заг'ира энергиаеһ дәwлəмәд бьдә хәбате, йа кӧ нава материаеда ӀьӀәзерьна. Мәрьва машиед кибернетикийә баш сазькрьна, қийатед синтетикә т'әзә дьһ'ӧьиринь, әәда чәтьи: кӧ организма сат' дьк'әна, қәнщ дьқьи. Әw Ӈәму әәда Ӈһа фәрасате мәрьваде баш бьә ьһ'ьдие. Ӈәтйа ве йәкеә тәзә дьдьи, wәки дьненаскьрьна дьийәеә материалистие — әw йа т'әк Ӈәнйә р'аста. Әw дәрба хәдор дьк'ьнйа Ӈ'ьбәндье у дәгәwед ве.

Ле Ӈ'әрафдаред р'ьлигиае сильһ'а wәхә зонгор'ь Ӈала дьнайиһ. Әwана ӈала мьқәбьли бәр шәр' дьқьи у бона ве нете дәете хwә дәwеһ ьз ьһьт'ахийә у тьшта бәр Ӈwә дәрдьлхьи.

Фелбзийа қӧлхьдаред дәрба т'әзә

Қӧлхьдаред дәре қӧр'нед қәдимы у орт'әда дьхwәстьи бь Ӈәр тәһәри прогреса бӀми бьдана бәндьқьрьне. бӀмдар у фькьрдаред неш дьзьһ'ьбәсе, әw сәр кӧч'ька дьшәwтандьи, хәбатед бӀмие т'омәм мьна дьқьрьи. Р'ожед мәда әwана ьһькарьи ьһштед әса бьқьи у бь хwә мәд бьли хwә дәрнаеһ.

Дәрәмйа ве т'еориае бь щарқәwа әйана. Нә ахьр Ӈәма бӀми Ӈәйәтйа „қӧльқдаре" дьне-з'ламе-хӧде инк'ар дьқ'ә у ьзбат дьқә, wәки т'ӧбийәт т'ӧ әәwтед wә дьне дәр'а тьрелайи ниһә. Тәбийәт бь хwә Ӈәйә у бь хwә жи ӀьӀәша дьһ'әр Ӈ'ьне қәwатед, кӧ нава wеда ӀьӀәно. Дәмәк, т'ьне р'актйа Ӈәйә-р'актйа ӧлмие. Ле инщиа әw бәрәвока дәтеда у ч'ир'ӧкед ыма'тед Р'ӧһьлата қәдимийә, ед кӧ Ӈала т'ӧ бӀмә ьһзаньбун. Ф'амдарийә, wәки мәрьве wә'де ӀьӀа тьштәки к'ардар у р'аст наәа wан документада набиие.

Э'ӧбәдтчи. ӀьӀбат, ӀьӀазьри бӀмр'а р'азибьи. ле т'ьне бӀме бсара, е кӧ т'ьне хайсате тьштед сада дьдә, пешда иае Ӈһа тәһәри прогреса бӀми бьдана бәндьқьрьне. бӀмдар у фькьрдаред неш дьзьһ'ьбәсе, әw сәр кӧч'ька дьшәwтандьи, хәбатед бӀмие т'омәм мьна дьқьрьи. Р'ожед мәда әwана ьһькарьи ьһштед әса бьқьи у бь хwә мәд бьли хwә дәрнаеһ.

Дәрәмйа ве т'еориае бь щарқәwа әйана. Нә ахьр Ӈәма бӀми Ӈәйәтйа „қӧльқдаре" дьне-з'ламе-хӧде инк'ар дьқ'ә у ьзбат дьқә, wәки т'ӧбийәт т'ӧ әәwтед wә дьне дәр'а тьрелайи ниһә. Тәбийәт бь хwә Ӈәйә у бь хwә жи ӀьӀәша дьһ'әр Ӈ'ьне қәwатед, кӧ нава wеда ӀьӀәно. Дәмәк, т'ьне р'актйа Ӈәйә-р'актйа ӧлмие. Ле инщиа әw бәрәвока дәтеда у ч'ир'ӧкед ыма'тед Р'ӧһьлата қәдимийә, ед кӧ Ӈала т'ӧ бӀмә ьһзаньбун. Ф'амдарийә, wәки мәрьве wә'де ӀьӀа тьштәки к'ардар у р'аст наәа wан документада набиие.

Э'ӧбәдтчи. ӀьӀбат, ӀьӀазьри бӀмр'а р'азибьи. ле т'ьне бӀме бсара, е кӧ т'ьне хайсате тьштед сада дьдә, пешда иае

Фелбзийа р'ӧһ'ание

Wә'де мәда мәрьв Ӈһа гәтьки дьһ Ӏ'ьһӧмдре т'ӧбиәте. Әw к'ата к'урайа атом у мозила э'ще э'зминэ бе саробьи, космосе т'аслиди хwә дьһ, ӀьӀибуйә. кӧ заг'ира энергиаеһ дәwлəмәд бьдә хәбате, йа кӧ нава материаеда ӀьӀәзерьна. Мәрьва машиед кибернетикийә баш сазькрьна, қийатед синтетикә т'әзә дьһ'ӧьиринь, әәда чәтьи: кӧ организма сат' дьк'әна, қәнщ дьқьи. Әw Ӈәму әәда Ӈһа фәрасате мәрьваде баш бьә ьһ'ьдие. Ӈәтйа ве йәкеә тәзә дьдьи, wәки дьненаскьрьна дьийәеә материалистие — әw йа т'әк Ӈәнйә р'аста. Әw дәрба хәдор дьк'ьнйа Ӈ'ьбәндье у дәгәwед ве.

Ле Ӈ'әрафдаред р'ьлигиае сильһ'а wәхә зонгор'ь Ӈала дьнайиһ. Әwана ӈала мьқәбьли бәр шәр' дьқьи у бона ве нете дәете хwә дәwеһ ьз ьһьт'ахийә у тьшта бәр Ӈwә дәрдьлхьи.

Фелбзийа қӧлхьдаред дәрба т'әзә

Қӧлхьдаред дәре қӧр'нед қәдимы у орт'әда дьхwәстьи

Ӏ'әфтатьи р'уе 4-а)

„Тедәрхьстьнокед" э'бәбтчийа

Һәр мәрик, е кӧ ьһме бӀмед т'әбийәтер'а насә, шьровәкьрьна инщиле дәрһәда хӧльқадьна дьийәеда, Ӏ'әмлятийа бегӧнада, тедәрхьстьна „э'щеба" у „э'щеда" майинда қәбул дьқа чаwа ч'ир'ок. вьр' у дәрәwед жь бәр хwә дәрхьсти.

Э'бәбатчиед иһа бона ве йәке кӧ әдәре „вьисара бьһӧрти" бльидьки, йа кӧ ль. бәр ч'ә'ье хӧденаса к'отйа. дьбежьи, wәки тьва кӧ лазьмә инщиле иа кӧ р'астә — р'аст фо'мьли, ле бь тәһәрекди дьи. „Вьисар"..— э'бәбтчи ль. дьдьиеда бәwакрььне— әw шьровәкьрьна хӧдейә бь шьқьа, йа кӧ ьһьмбәри дәрәща әдьбәндьи у культура шмә'тед қәдимийә ьһмз кьрьна".

Р'ОЖНӘМА МӘ

Шайире әрмәниайи нав у дәнг

(Бона 95—салйа буйина Һовһаннес Т'уманйан)

★

Шайире щмаә'та әрмәниайи п'ьр'мә'рифәт, шӧхӧлване мәхлуqәтие литературиейи мәзьн, фькьрдаре мәшур Һовһаннес Т'уманйан т'әмамийа qәwата таланта хwәва поэзиа әрмәнийа, кӧ жь к'урайа qӧр'на те, дани сәр дәрәщәкә дһа бльнд. Бь сәри Т'уманйан хәбәра әрмәнийә шайиртие щур'ә у сәрәщәмәкә т'әзә стәнд. Гәләк жанред шайиртиеда Т'уманйан жь һ'ьдудед мләтие дәрк'әт у бу шайирәки дьнйаейи бь нав у дәнг. Бона ве йәке жи ә'франдьнед Т'уманйан нава литература әрмәниайә класикда, илаһи, нава поэзиаеда гьһиштьнә дәрәщa һәрә бльнд.

Һовһ. Т'уманйан сала 1869—а гӧнде Дсег'а Лориеда жь дйа хwә буйә. Т'әмамийа салед зар'отийа хwә гӧндда дәрбаз кьрйә у шайир wан сала бь һ'ӧбәкә мәзьнва бир тинә. Дәрһәqа салед зар'отийа хwәда әw нава ә'франдьнед хwә „Несое һәвале мьн", „Маро" у ед майинда дьдә к'ьвше.

Әw нәwәкәһәвтие, тә'ли, тәнгасие дьбинә, дьбинә, wәки чаwа нәwәкәһәвти һ'әта нава зар'ада жи һәйә. Несое бәләнгаз дьбинә, кӧ бона мәк'т'әбе әwqас дьк'әwгьри, кәвре мәг'бәре Мароа бәхтр'әш дьбинә.

Баве Т'уманйан—Тер—Т'адевос к'әшише гӧнд бу. Мала wанда т'ьме ашьq, дәнгбеж бәрәв дьбун. Һовһаннесе бьч'уки аqьл бьбу машоqе wан у гәләк—гәләк к'ьлам у готьнед щмаә'те һиндьбу. Әв гьшк пашwәхтие бона ә'франдьнед шайире мәзьн бунә мәщалнә баш.

Т'уманйан хwәндьн у нвисаре жь баве хwә у апе хwә һин дьбә, ле паше wийа дьдьнә мәк'т'әба Саһаке сәйда. Сала 1879—а паизе баве Һовһаннес wийа тинә Щәлалог'лие (Степ'анаване) у дьдә мәк'т'әба Тигран Тер—Давт'йанә чардәрсә дӧqьсми, ль к'ӧ әw т'әриqе, литературае, зманед урьси, әрмәни, франсьзи, физикае һин дьбә. Ведәре жи әw литература бәдәwәтиер'а дьбә нас, ә'франдьнед нвиск'аред европае, урьса у әрмәнийа дьхунә.

Сала 1883—а бь ә'мре һ'ӧкӧмәта сарие мәк'т'әбед әрмәнийа дадьдьн. Һәма ве сале жи Т'уманйан те Т'билисие у мәк'т'әба Нерсисйанда те qәбулкьрьне.

Әw се сала вьра һин дьбә, паше дьхәбьтә. Ведәре ә'франдьнед Хачатур Абовйан, Г'азарос Аг'айан, Мик'аел Налбандйан, Перч' Пр'ошйан, Габриел Сундукйан у гәләкед майин һ'ӧкӧмәки мәзьн сәр wи дьһельн. Әw бь р'ӧһ' у щанва ә'франдьнед Пушкин, Лермонтов, Некрасов, Шек'спир, Сервантес, Гйот'е, Һайне, Беранже дьхунә.

Сала 1886-а дӧ легендед Т'уманйанә ә'йан „Сә у п'ьшик" у „Т'ӧщаред бебәхт" р'онайи дьбиньн. Сала 1887—а шьера wийә „Дӧа кәвн" у поэма „Маро" р'онайи дьбиньн. Сала 1890—и Москваеда к'т'еба шьеред wийә ә'wльн р'онайи дьбинә. Ле сала 1892—а к'т'еба wийә дӧда р'онайи дьбинә. Зутьрәке әw дьбә шайирәки бь нав у дәнг.

Салед 90—да дәстпекьри Т'уманйан дь шӧхӧле пешдабьрьна литература щмаә'та хwәда хәбатәкә мәзьн дькә. К'ома литератураейә „Вернатун" (сала 1899-а) (нава т'әшкила ве к'омедабун П. Пр'ошйан, Г'. Аг'айан, Һовһ. Т'уманйан, В. П'ап'азйан, Ав. Исаһакйан, Д. Демирч'йан) у Һәвалтийа нвиск'аред әрмәниайә Пьшкавказе (сала 1912), кӧ бь сәрәкванийа Т'уманйан һатә т'әшкилкьрьне, шә'дәтийа wе йәке дьдьн.

Хенжь вана Т'уманйан т'әмамийа Әрмәнистане дьгәр'ә, ә'мре щмаә'тейи чәтьнр'а дьбә нас, т'ьме әхтийариед хәбатчийа хwәй дькә.

Шайире мәзьн гәләки к'әwгьрийә бона йазийа щмаә'та хwә, кӧ бьн нире һ'ӧкӧмәта дашнакада дьзерийа, кӧ жь бәр шуре т'ьркед хунхӧр дьр'әвийа, п'ирә—п'ирәйи дьбу. Ле фькьрдаре мәзьн т'ьме гӧман буйә, кӧ щмаә'та wи wе азайе бьстинә, гӧлвәдә у пешда һәр'ә.

Бона wе йәке жи әwи р'еволйусиа сала 1917—йә феврале у паше жи р'еволйусиа Октйабрейә Сосиалистиейә Мәзьн бь дьл сьлав кьр.

Сала 1920—и 18—е мәһа декабре Т'уманйан нәме Р'евкома Әрмәнистанер'а дьшинә у сазбуна qәйде советие Әрмәнистанеда сьлав дькә. Әwи зә'ф р'ьнд заньбу, wәки Урьсете бьбә азадара щмаә'та әрмәнийа. Әw бь дьл дьньвисә: „... Урьсета т'әзә нава т'әриqа мәрьвайеда сәрqӧр'на т'әзә вәдькә".

Һовһ. Т'уманйан жи дьбә чекьрчики Әрмәнистана т'әзә у бь активи т'әви хәбата р'еспубликаейә културае у малһәбуние дьбә. Сала 1921—и әw Т'билисиеда мала әрмәниайә искуствае (һайартун) т'әшкил дькә. Ле нәхwәшийа хәдар нәһишт, wәки фькьрдаре мәзьн гӧлвәдана wәт'әне хwәйи азабуйи бьбинә, сала 1923—а әw 54—салийа хwәда wәфат дьбә.

Шайире нав у дәнг дәwрәкә т'әриqейә чәтьнда — дәwра т'әстиqбуна капитализме у батмишбуна wеда, дәwра се р'еволйусиаед урьсада дьжит у дьә'франд. Әwи ә'мрда зу р'йа хwәйә р'аст бьжарт у к'әтә нава щергед шәр'ванед демократ, ед кӧ мqабьли капитализме шәр' дькьрьн.

Т'уманйан ә'мре щмаә'та хәбатчи зә'ф р'ьнд заньбу у бәрк' мqабьли нәwәкәһәвтийа сосиалие, бйурократиа һ'ӧкӧмәта сариэме, к'әдхӧра дәрдьк'әт.

Шьеред „Тә wәт'әне мьн дитийә, бежә!", „К'ьлама к'отане", „Дӧа кәвн" у ә'франдьнед wийә майинда сьфәте Әрмәнистана бәри р'еволйусиаейә, ә'мре гӧндие хәбатчий зәлуилейә у дӧа мәрьвед wе дәwранеңә, кӧ нәвиед хwәр'а дьготьн: „... Бьжин гәли зар'но, ле мина мә нәжин!.."

Ван гьшкар'а т'әвайи шайире щмаә'те бәрк' дәрдьк'әвә мqабьли ә'дәте кәвн, кӧ wе дьнйа зӧлмеда әwqас тә'ли у тәнгаси щмаә'тер'а дани („Мәро", у „Ануш" у ед майин).

Һовһ. Т'уманйан бь талантәкә мәшурва ә'мр, р'абун—р'уньштандьна щмаә'та хwә, ньфуса wе да к'ьвше. „Бәре ә'wльн,— әw дьньвисә,— һәр шайирәки мәзьн гәрәке дьле щмаә'та хwәбә. Нвиск'ар гәрәке бькарьбә ньфуса щмаә'та хwә бьдә к'ьвше".

Т'уманйан мәзьнә бона мәзьна, Т'уманйан мәзьнә бона бьч'ука: К'е „Сә у п'ьшика" wи, „Гик'оре" wи, „Маро" у „Ануша" wи нәхwәндийә! К'е дәрһәqа „һ'ьмама Несойә кәвьрида" ньзанә, к'е мәсәла „П'аносе бәдбәхт" нәбьһисгийә, к'е һ'ьк'йатед wийә щмаә'тие нәхwәндьнә! Ә'фьрандьнед Т'уманйан бунә арзитийа щмаә'те. Бь ве йәкева жи әwи нәмьрийә.

Бадьлһәwа нинә, wәки „Ануш"—а wи, һ'әта нһа жи хәмла опера Әрмәнистанейә у жь сәр дьк'е пәйа набә.

Ә'франдьнед шайире щмаә'тейи һ'ьзкьри бь гәләк зманед щьмаә'тед советие һатнә т'әрщмәкьрьн у ве р'әqәмеда хwәндәванед к'ӧрд жи нһа ә'франдьнед wи бь змане хwәйә де дьхуньн.

Ә'. Хӧдо

ҺОВҺ. Т'УМАНЙАН

Ч'ИР'ОКА П'АНОСЕ БӘДБӘХТ

Wәхтәке мәрики к'әсиб һәбуйә. Наве wи П'анос буйә. Әw бь хwә мәрики р'ә'м буйә, ле шӧхӧле wи һәрт'ьм ч'әп ледьхьст. Ләма жи наве wи данибун П'аносе бәдбәхт. Һәбун—т'ӧнәбуна wи щотә га, ә'рәбәк у балт'әк буйә.

Әw р'ожәке ә'рәба хwә гредьдә, балт'е хwә һьлтинә у дьчә мешә—дара. Мешәда П'анос дьфькьрә: „э, әз чьр'а щие бадьлһәwа щәфе бьк'ьшиньм? Һ'әсаб йәкә, wәхта даре бьбьр'ьм, әзе паше диса әwи к'еране тәр'ьки жь ә'рде һьлбьр'ьм у бавежмә сәр ә'рәбе. Дһа р'ьндә, wәки һәма га у ә'рәбе биньм, бьн дареда бьдмә сәкнандьне, wәки чаwа даре бьбьр'ьм, бьк'әвә сәр ә'рәбе".

Готина wи кьрьна wи бу йәк.

Га у ә'рәбе тинә, бьн дарәкә мәзьнда дьдә сәкнандьне, хwә дьдә мьле жоре, балт'ә һьлтинә у р'әqә—р'әqе даре тинә. Гәләки дьк'ьшинә, йане һьндьки, әw жи бьра әw заньбә, дьбә хьрминийа даре, ледьхә га у ә'рәбе ә'рдева дьп'әльхинә. П'анос щие хwәда дьсәкьнә. Нһа чь бькә? Балт'е хwә һьлтинә, патка стуе хwә дьхӧринә, бәре хwә дьдә мале.

Р'ева, qәрахе голәкер'а дәрбаз дьбә. Дьбинә, wәки нава голеда wәрдәке бәйани совәк'арие дькьн. П'анос һьлтинә хwәр'а дьбежә: „щә'ньмеда, нәбу-нәбу qәт нә әз wәрдәкәке бькӧжьм, бьвьм бьдмә жьна хwә". Дьбежә у балт'ә дьвьр'вьр'инә wәрдәка, wәки йәке бькӧжә: дьбә qьр'ә—qьр'а wәрдәка у дьр'әвьн, йәк дьк'әвә нава qамиша, йа дьне дьфьр'ә—дьчә, балт'ә жи дьк'әвә щие голейи лапи к'ур, ӧнда дьбә дьчә. П'анос qәрахе голе дьсәкьнә у дьфькьрә. Чь бькә, чь нәкә? К'ьнще хwә дехә, датинә qәрахе голе, хwә давежә голе, wәки балт'ә дәрхә. Дьчә, дьчә, чьqас пешда дьчә, әwqас гол к'урә, дьбинә, wәки wе бьхәньqә, жь голе дәрте.

Тӧ нәбежи, wәхта П'анос дьк'әвә голе, wи чахи мәрик те qәрахе голер'а дәрбаз дьбә, дьбинә, wәки ва вьра к'ьнще бехwәйи һәнә. Р'еwи жи П'анос набинә, чьмки әw нава qамушада нәдьһатә хӧйакьрьне. К'ьнща бәрәв дькә, һьлтинә у йала.

П'анос жь голе дәрте, дина хwә дьде к'ьнщ т'ӧнәньн. Р'ут у тә'зи wедәре дьминә.

П'анос дьфькьрә: „Э, чь бькьм, йа р'әбе мьн, әз wa тә'зи к'ӧда һәр'ьм?".

Wедәре дьсәкьнә, һ'әта т'әр[и] дьк'әвә ә'рде. Чаwа т'әри дьк'әвә ә'рде, р'адьбә у дьчә гӧнд. Wәхта незикайе гӧнд дькә, һьлтинә хwә бәр хwәр'а дьбежә: "әз wәки wә т'әзи һәр'ьм мал—мала мәе мьнр'а чь бежә? На, wәллә, әзе һәр'ьм мала бьре хwә, к'ьнща һьлдьм, хwәкьм, паше һәр'ьм щәм к'ӧлфәта хwә".

Жь р'йа хwә дадьг'әрә у бәре хwә дьдә мала бьре хwә.

Тӧ нәбежә, wе шаве мала бьре wида собәтә, сәре ҭьшка р'ьнд гәрм буйә. П'анос дәри нәйсәй вадькә, дина хwә дьде чька һӧндӧр'да к'е һәйә? Меванәки т'ьре к'ал[ь]бә, wәки дәри вәкьр, һьлдьда һәстие дәсте хwә ле wәр дьк'ә. Һәсту р'аст дьчә ч'ә'ве П'анос дьк'әвә у ч'ә'ве wи дәртинә.

Qар'ин жь П'анос те у паш[ә] вәдьгәр'ә. К'әлб сәр ви дәнги ледьдьн у чарали дьдьнә пәй. Мәри дьбиньн, wәки һеwәрзә к'әлб гӧнд к'әтйә, дәртенә дәрва, дьбиньн, мәрики тә'зи ва дьр'әва у куч'ька дайә пәй. Иди к'ур-дур нафькьрьн, дьбен һәбә, т'ӧнәбә әw щьнә.

Эп'ещә щи дьдьнә пәй, дьдьн хәбәра, дькьнә һ'ощә—һ'ощ, дьбьн дькьнә нава мешә. К'әлб жи хwә пар'а дьгһиньне, гәнә льнге wи дьхьн у П'аносе бәдәгаз wa тә'зи, ч'ә'вәки кор, т'опал т'опал дьчә, ӧнда дьбә.

Р'ожтьра майин һәwари гӧнд дадьк'әвә, ле тӧ нәбежә „П'анос ӧнда буйә. Чуйә мешә дара у вәнәгәр'йайә". Гӧнд-гӧнд ти т'оп дьбьн, бәре хwә дьдьн мешә, дьбиньн, wәки ва га у ә'рәбә бьн дареда п'әльхинә у әw т'ӧнә.

Вьрда П'анос, wеда П'анос, П'анос т'ӧнә. Бь сальх—сулькьнще wи жи щәм йәки дьбиньн.

— Фьланкәс, тә әва к'ьнщнә [wи] тәһәри к'ӧ анин?

— Бьра—бьра, әв к'ьнща wи тәһәри qәрахе голәке бун, мьн жи т'опкьр ани.

Дьчьн һ'әрчар алие голе дьгәр'ьн, дькьнә гази—„П'анос, П'анос!" П'анос т'ӧнә.

Дьбе, һәбә т'ӧнәбә, П'анос хwә ньqийә.

Тен хер—херате wи дьдьн. Жьна wи жи һ'әвәки шине дькә, п'ье П'анос дьдә, бәр хwә дьк'әвә, паше жи мерәки дьне хwәр'а дьбинә, мердькә у дьчә.

Ә'мәрике Сәрдар жь әрмәни т'әрщмәкьр.

Фелбазийа р'ӧһ'ание

(Дәстпебун р'уе 3-а)

Инщиледа, мәсәлә, һатйә готьне, wәки хӧде нава... щәш р'ожада дьнйа хӧльqандийә. Ӧлм бәрк' да избаткьрьне, wәки тьште ӧса ньқарә бьqәwьмә, чьмки ә'рд бәрә-бәрә, нава чар милиард нив — пенщ милиард салида һатйә сазкьрьне. Ә'бабәтчи дьщер'биньн легенда инщиле анәгори дайинед ӧлм бькьн у дьбежьн, wәки әw „р'ож", дәрһәqа к'ижанеда инщиледа те готьне, әw гьва хут р'ож нинә, ле дәwранед геологиенә, дьрежайа һәр йәке чәнд милион у һәла сәрда жи чәнд милиард сальн. Әwана избатиед „ньвисара бьһӧртийә" майин жи бь ви тәһәри шьровәдькьн. Ле wәхта әм бь гӧһдари йәко-йәко тек'ста инщиле анализ дькьн, дьбиньн, кӧ әw шә'дәтиа wе йәке дьдә, кӧ дәрһәqа т'ӧ „дәwранед wә'дәда", йане эпохада wедәре qәт биранин жи т'ӧнәнә. Термин, йа кӧ фькра „эпохае" дьдә к'ьвше, нава зьманед щьһудайә qәдимида бь к'ижане инщил һатйә нвисаре, т'ӧ щара нәһатйә хәбтандьне.

Ә'бабәтчиед нһа фә'м дькьн, wәки һ'әбандьна примитив, йа кӧ иди дӧ һ'әзар салә сәр дк'ед дера те ә'бабәткьрьне бона мәрьвед һазьр (ӧлмдара, интелигенсиае) дәстнадә, дьщер'биньн wa готи „һ'әсабдарийа дӧбарә" дәрбазкьн. Әwана дӧ һ'әбандьна, дӧ мәсәба бәла дькьн: йәк — йа т'әзәкьри — кӧ һ'им дьбә сәр шьровәкьрьна инщилейә нетбашqә — әw бона мәрьвед занәйә, йа дьн — әw йа примитивә бь ч'ир'окед wейә дәрһәqа ә'щебада у тьштед майиндаңә — әw бона мәрьвед садайә.

Ле чьqаси жи ә'бабәтчи фелбазийа у qәнәгӧрийа нәкьнә нава пьрсед һ'әбандьне, әwана чь щур'е пропагандае-бәр хwә дәрнәхьн, әw wәхт, чахе кӧ ә'бабәти дәwса р'астие дһатә qәбулкьрьне, чуйә у вәнагәр'ә. Дһа гәләк у гәләк мәрьв һ'әму wәлатед дьнйаеда у илаһи ль Т'Р'СС — wәлате ат'еизма массаида — баwар дьбьн, wәки фькра ә'бабәтие дәрәwә у дәрбази щерга wан дьбьн, к'е кӧ жь фькьред ә'бабәтие у һ'әбандьне азанә. Һ'әму щер'бандьнед qӧльхдаред дера дәрһәqа wе йәкеда, кӧ һ'әбандьне „анәгори wә'де нһакьн", әwе ӧлмр'а, бь дәстанинед т'әбийәтзанийа wә'де нһар'а ль һәв биньн, ә'сәйи дьньк'ьсьн. Ӧлм у һ'әбандьн т'ӧ щара ль һәвдӧ наен.

Л. Дурйанов
кандидате ӧлмед философие.

Һ'АЛ П'АК ДЬБӘ

Бәг'дад, 17-е феврале (ТАСС). Сәр һ'име ә'ламәтийа президенте Ираqе дәрһәqа дәстанина бь р'йа ә'дьли сафикьрьна проблема к'ӧрда диwанед Ираqе дәстпе кьрьнә хӧрәк, дудәрмана у һурмуред кӧ нһа лазьмьн, дьшиньнә шьмала wәлет.

Газетед Бәг'даде ә'мре генерал губернатор дәрһәqа wе йәкеда нәшьркьрьнә, wәки просеса суде мqабьли 17 гӧнәк'ара бьднә сәкнандьне, wе р'әqәмеда Муqәзәрәм Т'әләбани — шәр'ване бона азакьрьна к'ӧрдайи актив, нәдьнә суде.

К'ТЕБЕД Т'ӘЗӘ

Нәшьрәта Әрмәнистанейә дәwләте әв к'т'ебед һана нәшьркьрьнә:

Аршалуйс Саройан. — „Бь р'еед дьнйае", 166 р'у, qимәт 38 капек.

В. Бек'арйан. — „Бука дәрәw", 106 р'у, qимәт 29 капек.

Сергей Сартаков. — „Ханьме нәдә!", 309 р'у, qимәт 52 капек.

Р'АСТКЬРЬН

Һәжмара газета мәйә 14-[а] р'уе пешьн Ә'ламәтийа информ[а]сионда, стуна йәке, абзаса сьс[йа] р'еза чара гәрәке wa бьхун[ьн]: „М. Е. Масепуро (директоре ин[с]титута механизасиакьрьн у эл[ек]трификасиакьрьна малһәбуна г[ӧн]дитиейә ӧлм-изгәр'ие, йа зона") паше ӧса, чаwа тек'стеда һ[әйә]. Р'уе сьсйа, стуна пенщада, р'[еза] 19-а wa бьхуньн: „һәв. Павлов [к'а]лам дькә" у паше чаwа тек'сте[да] һәйә. Ль р'уе 4—да, бьн мq[але] „Qрара р'аст"—да бьхуньн: 1[4] феврале сала 1964—а.

Дәwса р'едактор
QАЧАХЕ МРАД

АДРЕСА Р'ЕДАКСИАЕ У Т'ЕЛЕФОНЕД WE
Ереван, соqаqа Терйан, № 69.
Т'елефон: р'едактор — 2-52-41,
к'атьбе щабдар — 2-83-80,
сәрwеред п'ара—2-07-78.

„РЙА ТАЗА" 69180

Типография № 2 Главного управления издательства и полиграфической промышленности Министерства культуры Армянской ССР, ул. Кнунянца, 8. ВФ 10512